

ΓΑΛΛΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

TOY ANTRÉ CASTAING

ΕΝΑΣ ΗΡΩΣ

‘Ο Λωσσενάκ γίνθηκε διαμιάς ένδοξος. Είπε άλήθεια ότι τό μεγάλο υπεροκέανιο ή «Βαλυτέβα» τού οποίου ήταν πλοίαρχος, και τό όποιο ήταν τό κέντρο τό εμπορικού ναυτικού της Γαλλίας είχε χυθείσι σ’ έναν ύφαλο κ’ είχε βυθισθή. Είπε όμως άλήθεια άκόμη ότι από τίς χιλιάδες τών έπιβατών τού πλοίου, για τη ζωή τών οποίων ήταν υπεύθυνος, ό Λωσσενάκ, δέν είχε πνιγή ούτε ένας. Με μία τεραστία δύναμη ενεργητικότητας και με τό μεγαλύτερο φάρδος, είχε διευθύνη αυτοπροσώπως ψύχραιμα και αποφασιστικά όλη την εργασία της σωτηρίας τών έπιβατών και τού πληρώματος και είχε κατορθώσει να τούς σώση όλους.

Και όταν πιά και ό τελευταίος τούτθς τού πληρώματος είχε έγκυαταλείπει τό πλοίο πού ήταν έτοιμο να βυθισθή, ό Λωσσενάκ προχώρησε για να μη κ’ αυτός στην τελευταία βάρκα, ή όποία όμως ήταν τόσο γεμάτη από ναυαγούς, ώστε έκινδύνευσε να βουλιάξη άπ’ τό βάρος τούσ. ‘Ο Λωσσενάκ κώνοντας τότε πώς δέν άκούει τίς φωνές τούσ πού τόν προσκαλούσαν να τούς άκολουθήσει, τούς κύτταξε λίγο κ’ έπειτα ρώτησε άπλά και ήρεμα :

—Πόσο είσαστε μέσα ;
—Είκοσ τρεις καπεταναί !
—Τότε φύγετε, παιδιά μου. Δέν χωράω έγώ μαζί σας. Θα βαρύνη περισσότερο ή βάρκα και θα σάς πάροσ στον λαμό μου. Και ζυαντέβριθε ήρεμα τό κατάστρωμα, ενώ ή «Βαλυτέβα» έβούλιαξε όλοένα περισσότερο.

Προσπαθούσα να άνακαραστήσω μέσ’ στον νοΐ μου τό ναυάγιο άπ’ τίς ένθουσιώδεις και συγκινητικές περιγραφές πού είχαν δημοσιεύσει ή έφημερίδες, ενώ γύρω μου, συνοπλισμένο κάτω από τό λάβαρο και τίς σημαίες τού τίς φουσίτες ένας δυνατός βορρής, ένα πλήθος όλόκληρο ήταν συγκεντρωμένο στην μεγάλη πλατεία για να τιμήσει τόν ήρωα. Ήταν ή ήμέρα πού ή μικρή πόρτα ήαν πόλις ή γενέτειρα τού Λωσσενάκ—έπρόκειτο να έπισημοποιηθή την δόξα τού και να παραδώσει στούς μεταγενεστέρους τό όνομά του, χαραγμένο με χρυσά γράμματα επάνω στο μαρμάρινο κενοτάφιο πού είχε στήσει έπί τής γι’ αυτόν. Στραμωμένος κ’ έγω άνάμεσα στο πλήθος έκεινοι, άνακολούθα τον δυστυχισμένο φίλο μου, τίς άτέλειωτες ώρες πού ζήσαμε μαζί. Ξαφνικά όμως μία βαθεία έπιβλητική σιγή απλόκληρη στην πλατεία και όλο έκεινοι τό πλήθος συγκινημένο άτένιζε με συγκίνηση την χίρα και τόν όρφανό παιά γυιό τού δυστυχισμένου φίλου μου, πού κατόμαυρα ντυμένοι προχωρούσαν άργά-άργά πρós τό κενοτάφιο.

‘Ακουσα τότε κάποιος να ψιθυρίζει πίσω μου :
—Γι’ αυτούς έφεζε. Θα τοιπήσουν τίς πεντακόσιες χιλιάδες πού μάζεψε ό δημοτικός έρνας γι’ αυτούς. Πνίγησε ό Λωσσενάκ για να κολοχήση ή μάνα και ό γυιός του.

Γέρουσα άμέσως πίσω μου και κοιτάζα άγρια τόν αυθάδη έκεινοι πού ήθελε με τό λόγια τόν αυτό να βεβήλωση την ιερή έδεικη στιγμή. ‘Αλλά καθώσ κοιτάζα αυτόν, τό βλέμμα μου έστρεψε πío πέρα, στις τελευταίες σερρές τού πλήθος... έκει... έκει... Και είδα μία φρασσογμία πού... Μά δέν ήταν δυνατόν... Απτά τά πυκνά φρύδια, αυτά τά γαλανά μάτια με την σκληρή έκφραση ήταν τά μάτια του...‘Αν δέν ήταν αυτή ή πυκνή κατοική γυνειάδα, ό ναυτικός τόν σκοφός, ή μηλοΐσα του, θα όρκιζόμουσι πώς έβλεπα έκει πέρα τό Λωσσενάκ.

Κοιτάζα τόν παράξενο έκεινον άνθρώπου σατισμένους. Σε μία στιγμή με είδε κ’ έκεινος κ’ ένώ τό βλέμμα τόν καρφώθηκε επάνω μου, σάν να ήθελε να με μαγνήσει, τόν είδα να φέρηγν τό δάχτυλό τόν στα χείλη τού και να μου σιτισιά σιωπή... Αυτός ήταν ! ‘Ο Λωσσενάκ !

Ταραγμένος, συγκινημένος, μίην ξέροντας τι κάνω άνοιξα δρόμο μέσα από τό πλήθος και έτρεξα πρós τό μέρος τού. Όταν έφθάσα όμως εκεί έκεινος είχε φύγει. Τόν είδα ν’ άπομακρύνεται βιαστικά σ’ έναν στενό δρομάκο. Τόν άκολούθησα τρέχοντας. ‘Εκεινος άκούσε τά βήματά μου και γύρισε άπότομα με ύψος άγριο.

—Λοιπόν ! Τι τρέχει ; μου είπε τότε μ’ ένα ύφος σκληρό κ’ αποφασιστικό.

—Έμοιαζε με θηοΐό την ώρα πού τό ζυγώνει ό κυνηγός του, και άποφασισμένο ν’ άμυνθή μένθ θανάτου, να τόν κατασπαράξη.

—‘Αμέσως όμως ή έκφραση τού προσώπου τού ήμέρεψε και μου είπε με τόνο μαλακό :

—Βερνιέ, φίλε μου, είμαι πραγματικά εϋτυχημένος πού σε βλέπω. Συγκρατήσου όμως όσο μπορείς και μη με προδώσης. Νά ! ‘Ας πιούμε έδώ μέσα.

Και μου έδειξε μία άπομερη ταβέρνα. Μπήγαμε άμέσως μέσα, καθίσαμε σε μία μακρονηγ και σκοτεινή γωνιά και παραγγείλαμε πιότá.

‘Ο Λωσσενάκ ζωντανός ! Ναι ήταν ζωντανός, μπροστά μου.

Μι’ άνέκφραστη χαρά με είχε πλημμυρίσει. Δέν

έβλεπα την ώρα πότε να φύγω από την ταβέρνα και να τρέξω έκει στο συγκεντρωμένο πλήθος, στην άπαρηγόρητη γυναικα τού και στο έρμη παιδί τού για να τούς άναγγείλω τό χαρμόσυνο γεγονός.

‘Εκεινος φρινόταν σάν να είχε μαντέψη την σκέψη μου και μου είπε με φωνή οβρυμένη :

—Δέν θα πής τίποτε παληέ μου φίλε. Δέν θα μαρτυρήσεις σε κανέναν πώς με είδες, πώς είμαι ζωντανός. ‘Ο Λωσσενάκ είχε νεκρός, νεκρός για πάντα και για όλους !... ‘Α, είναι καλύτερα έτσι, πού ! καλύτερα.

‘Εγώ διαμαρτυρήθηκα άμέσως...
—Μά... ή γυναίκα σου ! τού είπα : Τό παιδί σου !...
—‘Ακριβώς, Βερνιέ, γι’ αυτούς τό κάνω. Μόνο γι’ αυτούς, για χάρι τούς, πρέπει να μείνω για πάντα νεκρός... Και όμως όταν άποβιβάσθηκα στο Μπουτό προγθές, έπειτα από δέκα τριών μηνών πείνα, άθλιότητα, στεήριση, κακουχίες και βίσινα άνεκδιήγητα, βιαζόμουνα πότε να φράσω έδώ πέρα, πότε να τούς σφίξω στην άγκαλιά μου, σ’ αυτό έδώ τό στήθος, πού τόσα είχε ύποφέρει...Γιατί να μίην τούσ γράφω ;...γιατί να μη τούς τηλεγραφίσω θα μου πής ;... Δέν ξέρω κ’ έγω γιατί...Δέν έσκαπτόμουσι τίποτ άλλο παρά πότε να φύγω, πώς να φράσω γρηγορότερα, να βρεθώ κοντά τούς, μπροστά τούς έγώ ό ίδιος και όχι ένα άψυχο χαρτί... Όταν όμως έφθασα έδώ σήμερα τό πρσί με τόν ναυτικό μου σάκκο στην πλατιά και μ’ αυτήν την γυνειάδα πού είχε καλλίτερη από κάθε προσοπίδα, ή πόλις μου, ή πατρίδα μου με ύποδέθηκε με τίς γυλιάντες της και με την έορτάσιμη όμη της. Πρώτιστα μερικώς πολιτές πού δέν μ’ άναγνώριζαν κάτω από την γυνειάδα μου κ’ έκεινοι μου έξηγησαν, μου τό είπαν όλα. ‘Ενας άλλος Λωσσενάκ για τόν όποιο στήθηκε τό κενοτάφιο, εις μνήμη τόν οποίον μάζεψαν για την χίρα τού και τό παιδί τόν πεντακόσιες χιλιάδες φράγκα. ‘Εγώ ήμου νεκρός κ’ έπρεπε να μείνω νεκρός. ‘Α ! Είνε ώραία βέρια ή δόξα...Είνε ώραία τά χάδια τίς και τά φιλιά τίς...‘Αλλά έγω δέν τά είχα στίον λογαριασμό μου. ‘Εγώ είχα πνιχθεί κάτω από τό χάδι, κάτω από τά φιλιά...τά φιλιά τού γυιού μου, τού μοναχικού παιδιού μου και τά χάδια της άγαπημένης μου γυναικούλας. Απτά δέν θα τ’ άπολαύσω ποτέ...ποτέ...ποτέ...Είμαι νεκρός.

—Αυτό είχε τρέλλα ! έρώναξα έγώ. Αυτό είναι υπερόβλη ρομαντισμού άνάξη για σένα Λωσσενάκ, πού πάντα διακρινόσουσι για την ορθοφροσύνη σου, για τό όξυ μυαλό σου...Μά έσύ είσαι ό Λωσσενάκ πού τόσο αγαπούσα :

—Είμαι πάντα ό Λωσσενάκ πού αγαπούσες, φίλε μου. ‘Αλλά άκουσε δώ, Βερνιέ, άκουσε με και θα με καταλάβης. Ξέρεις βέρια ή άνθρώπους ήμουσι. Φτωχός, ταπεινός και σίμπος, πού με βασάνιζαν τρομερές φιλοδοξίες και όνειρα άπαρηματοποίητα. Δέν είπ’ έτσι ; Πουός είναι σήμερα ό Λωσσενάκ ; ‘Ενα ένός θεού για τούς συμπατριώτες του, ένα είδολο για τούς ναυτικούς. ‘Ενα όνομα διάσημο παιδι, πού άνήκε στην ιστορία. Λοιπόν ! ‘Ολα αυτά σκέφθηκα πώς έπρεπε να τά κληροδοτήσω στον γυιό μου, στον κακομοίρο αυτό παιδάκι πού χδές άκόμη προωριόταν για την φύσιγα και την άσημοτήτα. Ναι, ναι, αυτή την δόξα κ’ αυτά τά πλούτη, τίς πεντακόσιες χιλιάδες, έχω καθήκον να τά κληροδοτήσω στο παιδί μου... και στην γυναίκα μου ! Ξέρεις Βερνιέ, τι θα πη να ξέρης πός τό παιδί σου είναι πλούσιος ; Και ποιά λίγο θάβγαίνα μπροστά τούς σήμερα, μπροστά στον κόσμο και θα τούς έδωχα να αυτή την δόξα κ’ αυτά τά πλούτη. Βέρια, έκα- να τό καθήκον μου στο ναυάγιο. ‘Αλλά δέν είναι τό ίδιο. Απτή ή δόξα κ’ αυτά τά πλούτη, αυτό τό κενοτάφιο δέν είναι για την έκτέλεση τού καθήκοντος, άλλα για τόν θάνατό μου.

‘Επιασε τό ποτήρι τού με χέρι τρεμάνον. Στο πρόσωπό του ήταν λογαφισμένους ένας άπέραντος πόνος.

‘Αδειασε τό ποτήρι τού κ’ έξηκολούθησε με τόνο άπολύτως ήσρημο. —Βερνιέ, έχω τόν λόγο σου ότι θα σωπίσης, δέν είν’ έτσι ; Δέν θα μιλήσης σε κανέναν. Ναι ; Πές ναι. Χωρίς καλά-καλά να ξέρω τι κάνω τού τό ύποσέθηκα. ‘Επειτα έμειναμε εκεί μιλόντας ώρες όλόκληρες, άτέλειωτες, ώσπου γήτωσε. ‘Αδειασε άκόμη ένα ποτήρι και σηκώθηκε βάζοντας τό χέρι του μέσ στο δικό μου.

—Και τώρα, μου είπε με τόνο φωνής σταθερόν, τώρα χρειάζεται ήρωισμός περισσότερο από ότι χρειάζομαι στο ναυάγιο και σ’ όλες τίς τρικυμίες.

Με παρέσυρε και βγήγαμε έξω. Τόν άκολούθησα άμυλητος, προαισθανόμενος πού θα με οδηγούσε.

‘Αφού βαδίσαμε μερικά λεπτά της ώρας τόν άκούσα να ψιθυρίζει.
—Φθάσαμε ! έδώ είναι !
‘Η έπαυλι πού μου έδειξε, ένα μονόορφο

Τό βλέμμα τού καρφώθηκε επάνω μου

ΔΙΑΛΟΓΟΙ

ΜΕΤΑΞΥ ΚΑΤΕΡΓΑΡΕΩΝ

‘Ο Λεβή πηγαίνει και βρίσκει τόν φίλο του Μπλόχ :

— Μπλόχ, τού λέει, ξέρεις, ότι αύριο παντρεύω τήν κόρη μου ;

— Ναι.

— Ξέρεις επίσης, ότι τής δίνω εκατό χιλιάδες φράγκα προίκα ;

— Κι’ αυτό τό ξέρω.

— Ναι, αλλά τό κακό εινε, ότι δέν έχω παρά μόνον πενήντα χιλιάδες φράγκα. Δάνεισέ μου εσύ τίς άλλες πενήντα χιλιάδες...

— ‘Ο Μπλόχ ξύνει τό κεφάλι του :

— Δυστυχώς, μου εινε αδύνατο νά σ’ ευχαριστήσω. Μόλις σήμερα έκαμα κάτι επείγουσες πληρωμές, κι’ έχω μείνει χωρίς πενήντα. Μπορώ όμως νά σοῦ δώσω μία θανμασία συμβουλή.

— Σε άκούω.

— ‘Ιδού λοιπόν : ‘Όταν πάτε στό συμβολαιογραφείο και σοῦ ζητήσουν τά χρήματα τής προίκας, βγάλε τα από τήν τσέπη σου και φρόντισε νά τά τοποθετήσης μπρός σ’ ένα καθρέφτη. Πενήντα χιλιάδες δικές σου, και πενήντα χιλιάδες πού θά φαίνονται μέσ στον καθρέφτη μάς κάνουν εκατό χιλιάδες φράγκα !...

— Μά αυτό σοφίστηκε κι’ εγώ. Δυστυχώς όμως έχω μόνο τίς πενήντα χιλιάδες... τού καθρέφτη !...

ΜΕ ΔΥΟ ΔΟΓΑΚΙΑ

Η ΜΕΓΑΛΕΙΤΕΡΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

‘Όλες ή κροτεινούσες τού κόσμου έχουν φυσικά τίς βιβλιοθήκες τους. Υπάρχουν, όμως, και μερικες πού εινε ξεχωριστές υπό έποψιν πλούτου βιβλίων.

‘Η ‘Εθνική Βιβλιοθήκη τών Παρισίων έχει 3.500.000 τόμους. ‘Η Βιβλιοθήκη τού Κογκρέσου τής Βασιγτανός έχει 2.918.256 τόμους. ‘Η Δημοσία Βιβλιοθήκη τής Νέας Υόρκης έχει 2.637.505 τόμους. ‘Η Βιβλιοθήκη τού Βρετανικού Μουσείου τού Λονδίνου έχει 2.500.000 τόμους. ‘Η Βιβλιοθήκη τού Πανεπιστημίου Χάρβαρντ εις τό Καμπριτζ έχει 2.101.000 τόμους. ‘Η ‘Εθνική Βιβλιοθήκη τού Βερολίνου έχει 1.750.000 τόμους. ‘Η δέ Βιβλιοθήκη τού Μονάχου έχει 1.350.000 τόμους.

‘Ερχονται κατόπιν διάφορες άλλες βιβλιοθήκες μέ πολύ λιγώτερους τόμους, μεταξύ τών οποίων και ή δικές μας.

σπιτάκι, χωμένο στό βάθος ενός κήπου μέ πολύ χαμηλά κάγκελα ήταν ή κατοικία τών δικών του. Τό μοναδικό παράθυρο πού είχε μείνη άνοιχτό άφανε νά βγαίνει λίγο φως έξω.

‘Ο Λωσσενάκ ειχε σταθή άκίνητος καταμεσής τού δρόμου καρφωμένος στήν θέα του και άναπνέοντας μέ δυσκολία.

— Βερνιέρ, μου ψιθύρισε μέ φωνή αδύνατη, θά σε παρακαλέσω νά μου κάνης μία χάρη... γιατί εγώ... άν προχωρήσω ως εκεί δέν θά κρατηθώ... θά πάω μέσα πιά μέσα.

‘Εγώ προχώρησα, προς τήν πόρτα τού κήπου μαντεύοντας τί ήθελε.

— Δέν ζητάω πολλά πράγματα, εξακολούθησε ό Λωσσενάκ... Μία μικρή χάρη... Έχει, νά έχει, δεξιά στήν εισοδο, άνάμεσα στά κάγκελα... Βάλε τό χέρι σου μέσα... Εινε μία τριανταφυλλιά πού τήν έχω φυτέψει μέ τό χέρι μου... Κόψε σέ παρακαλώ, ένα τριαντάφυλλο... Ένα μόνο, ένα... έτσι !... Δώσε μου τό. Ευχαριστώ.

Πήρε τό λουλουδι πού τού έδωσα και γιά μερικά λεπτά τής ώρας κύτταζε τό σπύτι του, τό σπύτι τού νεκρού Λωσσενάκ. σάν νά ήθελε νά τό χορτάσει μέ τά μάτια του, άκίνητος εκεί μέσ’ στήν σιά.

‘Εγώ τόν κύτταξα άμήλιτος.

Τέλος δέκομα τό σπιτηλό εκείνο προσκύνημα.

— Βερνιέρ, αντίο, παλιή μου σύντροφε. Άντίο τελειώσαν όλα.

Μου έστριψε τά δύο χέρια μέ στοργή, μ’ έβρίλησε κι’ έπειτα απομακρύνθηκε βιαστικά, σάν κλέφτης...

André Castaing

ΞΕΦΥΛΛΙΖΟΝΤΑΣ ΠΑΛΙΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΓΙΑ ΝΑ ΠΕΡΝΑ Η ΟΡΑ ΣΑΣ

Τά οικογενειακά τών πριγκίπων. Τό μίσος τού Ντέ Λιν προς τόν γιού του. ‘Ο Βολταίρος και ό ένοχλητικός φίλος του. — ‘Απέθανε !... Κριγιόν και ‘Ερρίκος ό Δ’. ‘Ο Πιρόν, ό φασιανός και ή τραγωδία. ‘Η πατρίς τού Διογένους. ‘Η Γαλλία επί τών έμφυλίων σαρακωμών. Μία διαβολική σύμπτωσης...

‘Ο πατέρας τού πριγκίπου ντέ Λιν ήταν έκκεντρικότατος τύπος, μισούσε δέ ξειριστικά τόν γιού του. ‘Όταν ό νεαρός πριγκίπυ ήνε δεκαεξη έτών, προβίβασθηκε σέ συνταγματάρχη και έποποιτηθή στην μεραρχία τού πατέρα του. ‘Επί τής εδκα ριζά δέ αύτή έγραψε στον γέρο πριγκίπυ τήν εξής επιστολή :

« Έξοχώτατε

Λαμβάνω τήν τιμήν νά σās πληροφορήσω, ότι ό βασιλεύς μέ άνώμασε συνταγματάρχη τής μεραρχίας σας. Με βαθύτητα σεβασιμύ... » κ.τ.λ.

Εις άπάντησιν, ό πατέρας του τού έγραψε :

« Κύριε

Μετά τό άτύχημα πού μου έπεφύλασεν ή μοίρα νά σās έχω γιού, τίποτε δέν θά μπορούσε νά μέ πλήξει βαθύτερα, όσο τό νά σās έχω και συνταγματάρχη στή μεραρχία μου !... »

‘Ο βιογράφος τού Βολταίρου Μαρκήσιος ντέ Λυσσέ δηγείται, ότι κάποτε, ό διάσημος Γάλλος φιλόσοφος θέλοντας νά ξεφορτωθή έναν ένοχλητικό γιναστό του πού τού έγραφε κάθε μέρα ζητώντας τον διάφορα ρουσφέτια, τού έστειλε τό εξής γράμμα :

« Σās αναγγέλλω, φίλε κύριε, ότι... πέθανε. Συνεπώς, δέν θά μπορού πλέον νάπάνω στά γράμματα πού θά μου κάνετε τήν τιμήν νά μου στέλνετε !... »

‘Ο γενναίος στρατάρχης Κριγιόν έγραψε μία μέρα λακωνικότατα στον ‘Ερρίκο Δ’, έχοντας ανάγκη χρημάτων :

— « Μεγαλειώτατε, τρεις λέξεις μόνον: Χρήματα ή ‘Αδειν ». — « Κριγιόν », άπήντησεν ό βασιλεύς, τέσσερες λέξεις : « ύπε χρήματα « ύπε άδειαν ! »

‘Ενας νεαρός ποιητής πού ήταν πολύ συνδεδεμένος μέ τόν διάσημο σατυρικό ποιητή Πιρόν, τού έστειλε κάποτε, ένα τετράστιχο φασιανό.

Τήν έκομμένη πήγε νά τόν επισκεφθή, και σαν έμεινε μόνος, μέ τόν Πιρόν, έβγαλε από τήν τσέπη του μία... τραγωδία κι’ έτοιμάσθηκε νά τού τήν διαβάση.

— Τώρα μόλις άντιλαμβάνομαι τήν παγίδα ! φώναξε άμέσως ό Πιρόν. Προκειμένου όμως νά μου μείνη στό στομάχι ό φασιανός σου πάρ’ τον πίσω και αυτών και τήν τραγωδία σου !... »

Ρωτούσαν κάποτε τόν Διογένη ποιά ειναι ή πατρίς του.

— ‘Η γη ! άπήντησεν ό κυνικός φιλόσοφος.

‘Επί ‘Ερρίκου τού βου. ή Γαλλία δλόκληρος έσπαράσαστο από θρησκευτικούς έμφυλίους πολέμους. ‘Ο φανατισμός, σέ άμφότερες τίς διαμαχόμενες μεριδες, έδινε κι’ έπαιρνε. Κάποτε, οι κάτοικοι τής μικρής πόλεως Βυλφράνς, στό Περιγκόρ, άπεφάσισαν νά έκστρατεύσουν τή νύχτα κρυφά εναντίον τής γειτονικής τών πόλεως Ντομπαζιέ. ‘Αλλά κατά έξοφρενικήν σύμπτωση, και οι κάτοικοι τού Μομπαζιέ άπεφάσισαν, τήν ίδια νύχτα, νά έκστρατεύσουν εναντίον τής Βυλφράνς ! Κατά διαβολική δέ σύμπτωση ακολουθήσαν και οι δύο διαφορετικοί δρόμο ό καθένας, και δέν έτυχε νά συναντηθούν. Τόσον ή Βυλφράνς όσο και ή Ντομπαζιέ, ήσαν φυσικά, άνυπεράσπτες. Φαντάζεσθε λοιπόν τήν χαρά τών δύο στρατών όταν κατώρθωσαν νά μπουσν σις εχθρικές πύλες χωρίς νά συναντήσουν καμία άντίσταση... ‘Όλη τή νύχτα λεηλατήσαν, έκλεβάν και πλατακυλούσαν ! ‘Όταν τέλος άνέτειλε ό ήλιος, ξεκίνησαν, κάταφοροι από λάφυρα, γιά νά έπιστρέψουν στά ίδια... Φαντάζεσθε όμως τήν όδυνή τούς κατέπληξε, όταν εφθασαν στάς πόλεις των και τίς βρήκαν λεηλατημένες !... »